

dimensiva panis vel vini remanente. Primo quidem per hoc, quod ad sensum appetit aliquid quantum ibi esse coloratum, et aliis accidentibus affectum, nec in talibus sensus decipitur.

Secundo, quia prima dispositio materiae est quantitas dimensiva; unde et Plato (apud Arist., lib. 1 Metaph., text. 6 et 7), posuit primas differentias materie, magnum et parvum. Et quia primum subjectum est materia, consequens est, quod omnia alia accidentia referantur ad subjectum, mediante quantitate dimensiva (sicut et primum subjectum coloris dicitur esse superficies), ratione cujus quidam posuerunt, dimensiones esse substantias corporum, ut dicitur in 1 Metaphys. (text. 19 et seq.).

Et quia subtracto subjecto, remanent accidentia secundum quod erant in substantia panis, individuabantur mediante quantitate dimensiva, sicut dictum est (in corp. art.). Et ideo potius quantitas dimensiva est subjectum aliorum accidentium remanentium in hoc sacramento, quam e converso.

Ad 3, dicendum, quod rarum et densum sunt quedam qualitates consequentes corpora ex hoc, quod habent multum, vel parum de materia sub dimensionibus; sicut etiam omnia alia accidentia consequuntur ex principiis substantiarum. Et ideo, sicut subtracta substantia divina virtute conservantur alia accidentia, ita subtracta materia, divina virtute conservantur qualitates materiam consequentes, sicut rarum et densum.

Ad 4, dicendum, quod quantitas mathematica non abstrahit a materia intelligibili, sed a materia sensibili, ut dicitur 7 Metaphys. (text. 35). Dicitur autem materia sensibili ex hoc, quod subjicitur sensibilibus qualitatibus. Et ideo manifestum est, quod quantitas dimensiva, quae remanet in hoc sacramento sine subjecto, non est quantitas mathematica.

COMMENTARIUS.

Quantitatem in Eucharistia esse subjectum reliquorum accidentium sentit D. Thom. — Respondet D. Thomas, quantitatem panis vel vini esse subjectum aliorum accidentium, quae remanent. Quae assertio supponit duo principia: unum est quantitatem substantiarum esse speciale formam realiter ab illa distinctam, quae separari et conservari possit sine illa; de quo hic D. Thomas nihil dicit, sed tacite illud supponit, quod et nobis faciendum est, ne rebus philosophicis implicemur. Secundum principium est, quantitatem

rentes positione, quae cadit in ratione hujus quantitatis; convenit enim dimensioni, quod sit quantitas positionem habens. Et ideo potius quantitas dimensiva potest esse subjectum aliorum accidentium, quam e converso.

Ad 1 ergo dicendum, quod accidens per se non potest esse subjectum alterius accidentis, quia per se non est. Secundum vero quod est in alio, unum accidens dicitur esse subjectum alterius, in quantum unum accidens recipitur in subjecto, alio mediante, sicut superficies dicitur esse subjectum coloris. Unde, quando accidenti datur divinitus, ut per se sit, potest etiam per se alterius accidentis subjectum esse.

Ad 2, dicendum, quod alia accidentia, etiam secundum quod erant in substantia panis, individuabantur mediante quantitate dimensiva, sicut dictum est (in corp. art.). Et ideo potius quantitas dimensiva est subjectum aliorum accidentium remanentium in hoc sacramento, quam e converso.

Ad 3, dicendum, quod rarum et densum sunt quedam qualitates consequentes corpora ex hoc, quod habent multum, vel parum de materia sub dimensionibus; sicut etiam omnia alia accidentia consequuntur ex principiis substantiarum. Et ideo, sicut subtracta substantia divina virtute conservantur alia accidentia, ita subtracta materia, divina virtute conservantur qualitates materiam consequentes, sicut rarum et densum.

Ad 4, dicendum, quod quantitas mathematica non abstrahit a materia intelligibili, sed a materia sensibili, ut dicitur 7 Metaphys. (text. 35). Dicitur autem materia sensibili ex hoc, quod subjicitur sensibilibus qualitatibus. Et ideo manifestum est, quod quantitas dimensiva, quae remanet in hoc sacramento sine subjecto, non est quantitas mathematica.

esse primam materiae dispositionem, qua mediante recipit alias formas accidentales, ita ut proxime illi inhærent, sicut color in superficie, ut ipsa experientia videtur ostendere; et potest etiam declarari, quia per eamdem substantiae quantitatem extenduntur aliae qualitates, et omnes quantitativas dimensiones recipiunt; et hoc non fit, quia informentur quantitate; ergo erit e contrario, quia illæ immediate inhærent quantitatibus. Ex his ergo optime concludit D. Thom. in ratione secunda, ablato subjecto primario, seu fundamentali accidentium, quod est substantia, solum mutari quantitatem quoad existendi modum, reliqua vero eodem modo manere in quantitate fundata, quia nullam aliam mutationem necesse est fieri ad veritatem hujus mysterii. Et hoc confirmat, in prima ratione, satis probabili et sensibili experientia, qua videmus manere ibi quoddam quantum coloratum, etc. Tertiam vero rationem adhibet valde metaphysicam, quam pertractare non est necesse; involvit enim longam disputationem de principio individuationis ab hoc loco satis alienam. Neque in solutionibus argumentorum aliquid declarandum occurrit.

DISPUTATIO LVI.

DE MODO EXISTENDI ACCIDENTIUM PANIS ET VINI POST CONSECRATIONEM.

Disp. 18 de Eucharistia. — Diximus in superioribus, hoc Eucharistiae sacramentum ex parte materiae duobus constare, corpore scilicet et sanguine Christi realiter praesente, de quo hactenus dictum est, et accidentibus panis et vini, de quibus subinde dicendum sequitur. Duo autem in illis consideranda occurunt: unum est eorum esse; aliud, quo modo agant, et patiantur; illud prius declarabimus in hac disputatione, posterius vero in sequente.

SECTIO I.

Quæ accidentia panis et vini post consecrationem manent sine substantia.

1. Supponimus ut certum, manere aliqua accidentia panis et vini consecratione peracta, quod non solum fide certum est, ut patet ex Concil. Trident., sess. 13, can. 2, sed etiam sensibus est manifestum. Quanquam non defuerit unus Petrus de Aliaco, qui dixerit, sensibus non satis judicari, an illa sint vera,

vel apparentia; posseque probabiliter negari; quod si verum est, nullum plane iudicium ob sensum experimentum, potest esse certum, etiam in objectis propriis ac per se ipsorum sensum; quo nihil potest dici absurdius. Ad hanc ergo certitudinem satis est, ut naturaliter sit evidens ibi non posse esse deceptio nem, et alioqui nullum sit fundamentum ad fingendum miraculum; presertim, cum illud fingere contra fidem sit, et contra veritatem sensibilis sacramenti. Atque hinc ulterius colligitur, haec accidentia, quæ in hoc sacramento videntur, esse eadem numero, quæ in pane et vino præfuerunt, de quo minus certum existimari potest sensum iudicium, quia non minori sensum apparentia seu experimen to videntur manere eadem numero accidentia in corpore mortuo, quæ immediate antea fuerant in vivo; et tamen multis Philosophis visum est, non esse eadem; nihilominus in praesenti res est evidentior, quia neque in ipsis, neque in subjecto eorum facta est aliqua naturalis mutatio, quæ sensibus, aut ratione naturali discerni possit; et est etiam res certa in doctrina fidei, ut patet ex Concil. Trident., loco nuper citato; Florent. in decreto Eugenii; Constantiensi, sess. 8; Lateranensi, in cap. Firmiter, de Summ. Trinitat.; et ex communi traditione Sanctorum, quos supra retuli tractando de reali praesentia Christi in Eucharistia, et aliorum, qui referuntur de Consecr., dist. 2, cap. Quia corpus, cap. Quia passus, cap. Forte, cap. Sanguis, cap. Hoc est, cap. Utrum sub figura. Omnes enim docent, sub eisdem accidentibus corpus et sanguinem Christi contineri, sub quibus prius substantia panis et vini continebatur. Idemque docet Hugo de S. Victor., 2 de Sacram., part. 8, cap. 7; D. Thom. hic, et supra, quest. 73, art. 5, et optime, 4 contra Gent., cap. 36; Alens., 4 part., quest. 40; Gabr., lect. 44 in can.; et reliqui Theologi in 4, dist. 12. Ratio vero, seu congruentia hujus est, quia imprimis, ad rationem sacramenti necessarium fuit, ut sub signo sensibili Christus sumeretur. Secundo, quia oportuit Christum manere sub aliena specie, ut fides conservaretur et exerceretur, propriis sensibus divinam auctoritatem præferendo, propter quod sacramentum hoc, quasi per antonomasiam, dictum est mysterium fidei, quia in eo aliud videtur, et aliud traditur, ut dicitur in cap. Cum Marthæ, de Celebrat. Missarum. Unde, et utile fuit, ut hoc mysterium infidelibus esset occultum; item fuit ratione sacramenti,

ut posset manducari et bibi, tum in ratione sacrificii, ut posset in altari offerri, et necessarium ad convenientem usum fidelium tum incruente immolari. Ad hæc autem omnia sufficient, et aptiora sunt eadem numero accidentia, quæ in pane et vino extiterunt, et facilius fuit, illa eadem conservari, quam, illis destructis, alia omnino similia sine subjecto creari; fuit etiam hoc magis expeditius ad veritatem conversionis, ut aliquid utrique termino commune maneret; ac denique ipsa verba formæ hoc indicant, et ad suam veritatem requirunt ut pronomen *Hoc* possit aliquod individuum sensibile designare, quod in principio et termino prolationis idem sit, saltem per habitudinem ad eadem numero accidentia. Atque hinc ulterius concludo, et sumo ut certum, manere post consecrationem eadem numero accidentia, non solum quoad essentiam, sed etiam quoad existentiam, vel quia existentia (juxta veram sententiam) nihil est, nisi actualis entitas rei; unde fieri non potest, ut maneat eadem numero entitas essentiæ realis et actualis sub diversis existentiis, ut in primo tomo de incarnatione late tractavi; vel etiam si demus, distingui in re ipsa existentiam ab essentia actuali, posseque variari existentiam in eadem numero essentia, nihilominus hic nulla est necessitas, nec ratio probabilis ad hoc asserendum, et multiplicanda miracula, quia non magis pendet a subjecto existentia connaturalis accidenti, quam essentia; unde nulla est ratio, cur una maneat, et non alia; et aliqui, saltem ex natura rei, ut essentia accidentis et cuiuscumque formæ conservetur eadem in individuo, et in entitate sua, necesse est, ut eamdem existentiam retineat; manent ergo eadem numero accidentia quoad essentiam, et existentiam. Ex his autem, quæ diximus, non probatur, omnia accidentia panis et vini post consecrationem manere, sed solum aliqua, præsertim ea, quæ externis sensibus per se percipi possunt; et ideo explicandum superest, quid in hoc certo tenendum sit; Soto enim in 4, dist. 9, quæst. 1, art. 5, censet esse errorem negare, quod manent omnia accidentia panis et vini, etiam propriæ passiones; nam, licet Concilia indefinite dicant, manere accidentia, seu (ut ipsa loquuntur) species panis et vini, tamen in hujusmodi locutionibus, quæ doctrinales sunt, indefinita æquivalent universalis. In contrarium vero est ratio nuper facta; item, quia multi existimant, esse aliquas proprias passiones ita intrinsecas, ut

non possint a subjecto separari, et quædam esse accidentia, quæ a substantia non distinguuntur ut res omnino distinctæ, sed tantum ut modi, qui etiam manere non possunt, destruncto subjecto.

2. *Prima conclusio.* — Dicendum est ergo primo, certum esse ablata substantia panis et vini post consecrationem manere omnia accidentia, quæ per se possunt sensibus percipi; hoc probant, ut dixi, omnia, quæ ex Conciliis et Patribus adduximus, et experientia ipsa, quæ necessaria fuit, ut mysterium fidei esset occultum, quia si aliquod accidens per se sensibile non maneret, ergo posset hoc naturaliter cognosci quadam naturali, seu morali evidentiæ; nam, si ante consecrationem sentiretur, v. gr., odor vini, et statim post verba consecrationis prolata non sentiretur, esset humano modo evidens fuisse ablatum; ergo eodem modo esset evidens, ad præsentiam illorum verborum aliquam realem mutationem ibi esse factam; ergo mysterium consecrationis aliquo modo experimento cognosceretur. Quæ ratio potest eodem modo fieri in objecto cujuscumque sensus, imo et in communibus sensibilibus, ut figura, etc. Nam de iis etiam satis evidenter judicat sensus, præcipue quando sunt satis applicata, et nullum intercedit impedimentum. Sed an sit eadem certitudo et evidentiæ de quantitate? Respondeo loquendo in communi, esse eamdem, quia hoc modo quantitas est unum ex sensibilibus communibus; unde evidenter percipimus manere aliquid extensem, habens molem, loco impenetrabile, et hoc vocamus quantum, et consequenter habens quantitatem; an vero illa quantitas sit aliqua res distincta a qualitatibus ipsis, et consequenter, an sit quantitas substantiæ, vel accidentium tantum, quæ manet, non potest sensibus percipi, neque in hoc est aliquid de fide certum, sed in opinione Theologorum versatur; est autem, ut in Commentario dixi, probabilius, unam esse quantitatem substantiæ, et qualitatum omnium in ea existentium, quæ est res ab omnibus illis distincta, quam necesse fuit in hoc sacramento manere; tum, ut omnes qualitates haberent corpoream molem, qua possent occupare locum, tangi, videri, etc.; tum, ut retinerent in se conjunctionem aliquam, naturalemque unionem. Denique, ut essent loco impenetrables; nam hoc, revera, habent ab hujusmodi quantitate; nam, si hoc per se haberent, nulla posset naturalis ratio reddi, ob quam duæ albedines in duabus hostiis conse-

cratis existentes essent inter se loco impenetrabiles, et tamen calor, et color, sapor et odor, in eadem hostia possent in eodem loco penetrari, cum sint tamen corporeæ et extensæ quatuor qualitates, sicut duæ albedines; quæ ratio applicari facile potest ad ostendendum, non habere accidentia quantitatem suam distinctam a quantitate substantiæ, et consequenter illam esse unum accidens realiter ab omnibus illis distinctum.

3. *Secunda conclusio.* — *Objectio.* — *Solutio.* — Dico secundo: non est certum manere post consecrationem alia accidentia panis et vini, præter prædicta per se sensibilia; probabilius tamen videtur, manere omnia, quæ habent entitatem propriam distinctam ab entitatem substantiæ. Probatur prior pars, quia Concilia aut Patres non potuerunt habere aliquod certum fundamentum, præsertim Theologicum, ad id definiendum in eo sensu; ergo non sunt in eo sensu intelligendi. Antecedens patet, quia ad occultandum mysterium fidei nihil aliud est necessarium; neque ullo experimentum aliud constare potest; neque etiam sunt alia priacipa, ex quibus colligi possit. Unde ipso modo loquendi hoc insinuarunt Concilia; nam hac ratione videntur appellasse hæc accidentia panis et vini, species sacramentales; scilicet, vel quia per species sensibiles percipi possunt, vel quia in externa specie eo modo substantiam referunt, quo sensibus percipi potest. Dices: fides docet in hoc mysterio fieri solam transubstantiationem, per quam sola substantia desinit; ergo ex principio satis certo colligi potest, nullum accidens desinere. Respondet, negando consequentiam; nam licet ex vi transubstantiationis per se non desinat nisi substantia, quod tamen cum illa concomitante desinat aliquod accidens, non repugnat transubstantiationi; nam quoad hoc, non videtur major ratio de termino a quo, quam de termino ad quem; nam transubstantiatio ita est ad substantiam, sicut ex substantia; et tamen huic rationi non repugnat, quod cum illo termino ad quem, concomitante veniant accidentia; ergo similiter non repugnabit, quod concomitantem recedant, seu esse desinant cum termino a quo, saltem aliqua, si in eis est specialis ratio aut difficultas.

4. *Objectio.* — *Solutio.* — Aliter objici potest, quia sunt in pane et vino quædam proprietates occultæ, quæ, licet non sint per se sensibiles, sunt tamen principia sensibilium dispositionum, quibus corruptio et gene-
ratio fit; ergo necesse est has manere; alioquin non essent æque activa sensibiliter accidentia, quæ manent; atque ita posset mysterium hoc sensibili experimento aliquo modo cognosci. Respondet, hanc esse probabilem rationem, quæ juvat ad posteriorem partem conclusionis probandam; non esse tamen certam, quia certum non est dari hujusmodi proprietates occultas; id enim præter alios philosophos negat Claudio de Sanctes, repet. 6, cap. 2, quia temperamentum primarum qualitatum sufficit ad hujusmodi actiones; fortasse tamen probabilius est, hujusmodi proprietates esse admittendas. Vinum enim vehementius calefacit, quam solus formalis calor ipsius vini posse videatur calefacere; eis vero admissis, necessario fatendum est, manere in hoc sacramento; et prima conclusio intelligenda erit de accidentibus per se sensibilibus formaliter vel eminenter; nam quod ad præsens attinet, eadem est utrorumque ratio, eademque necessitas, ut ratio facta probat.

5. *Objectio.* — *Solutio.* — Nihilominus posterior pars conclusionis est conformis doctrinæ Conciliorum, Sanctorum, et Theologorum, eamque late probat Ferrariens., 4 contr. Gent., cap. 65. Et probatur in hunc modum, quia omnia hæc accidentia, aut sunt quantitas, aut qualitates materiales, aut modi aliqui accidentales, qui cum quantitate, aut qualitate realiter identificantur, ut sunt Ubi quantitatuum, figura, relationes aliquæ, et alia hujusmodi; sed ostensum est, quantitatem manere, et de quibusdam qualitatibus id est certum, ut dixi; est autem fere eadem ratio de omnibus, tum quia omnes inhærent proxime quantitati; unde illa conservata, conservant eamdem inhærentiam, qua possunt in esse conservari; tum etiam quia ostensum est, manere omnes qualitates formaliter per se sensibiles, et omnes etiam proprietates occultas, quæ possunt esse principia similiūm qualitatū; at vero præter has qualitates, nullæ aliae videntur posse excogitari in pane aut vino. Denique, quamvis aliae esse fingantur, non erit difficilis, illas conservari, quam cæteras; neque erit ulla specialis ratio, cur potius destruantur. Dices, fortasse esse proprias quasdam passiones magis in time pendentes a substantia. Sed hoc gratis dictum est, quia tam intrinseca proprietas materia seu corporis est quantitas, quam esse potest ulla qualitas, respectu panis et vini; et similiter connaturales et intrinsecæ proprietates habent eamdem naturalem unio-

nem et dimensionem, quam possunt aliæ qualitates habere; ergo eadem est omnium ratio. Tandem relationes, aut alii modi accidentales, cum fundentur in quantitate, vel qualitate, eisque solis proxime adhaereant, non solum manere possunt, sed etiam necessario manent, manentibus quantitate et qualitatibus, nisi speciali actione corrumpantur, quod est extrinsecum, et per accidens ad transubstantiationem, quam solam hic consideramus. Loquimur autem de modis accidentibus propriis, qui ad aliquod ex praedicationis pertinent; nam loquendo de modo inherenterie, hic manere non potest, ut infra dicam, saltem in quantitate, quia essentialiter est modus unionis, de cuius intrinsecā ratione est, ut pendeat a termino talis unionis, qui in præsenti est substantia; et ideo, illa alia, non potest manere quantitatis inherenteria.

6. *Tertia conclusio.* — Dico tertio: si qui sunt in substantia modi accidentales, qui non sunt re omnino ab illa diversi, sed tantum modi ex natura rei distincti, hi non manent post consecrationem in hoc sacramento; hujusmodi esse possunt modus presentiae, modus unionis materiae ad quantitatem, et aliæ relationes; de quibus omnibus ita sentiunt Scot., Durand., Gabr., et alii dicta dist. 42, nam, licet diversis utantur vocibus, scilicet relationum transcendentalium, aut praedamentalium, aut respectuum extrinsecus advenientium, vel modorum, illis tamen omnibus eamdem rem significant; ratio autem omnium esse debet, quia hujusmodi accidentia conservari non possunt, destructa substantia. Sed in hujus rei reddenda ratione laborant praedicti auctores, quia etiam de his accidentibus dici potest, essentiam eorum non esse actu inesse, sed aptitudine, et consequenter posse conservari sine subjecto. Dico tamen non esse eamdem rationem de his, et de reliquis. Nam cætera accidentia, aut ex propria ratione sua secum afferunt propriam entitatem, et realitatem, in qua possunt conservari, ut sunt quantitas et qualitas; aut sunt modi hujus entitatis, que est quantitas vel qualitas, in qua sufficienter conservari possunt; hi autem modi, de quibus agimus, ex proprio conceptu non afferunt propriam entitatem; et ideo essentialiter requirunt entitatem, quam immediate afficiant, ut conservari possint; illa autem entitas est substantia, quæ cum includat in sua essentiæ ratione, quod sit substantia, nullo modo

conservari potest, ratione substantię destruta. Est enim hoc metaphysicum principium observandum, in omni re, que variis modis affici potest ex natura rei ab illa distinctis, dari unam rationem essentialē, et invariabilem, sine qua talis res conservari non potest, quamvis in cæteris rationibus, et modis possit esse varietas. Ex quo fit, ut res illa manere possit in rerum natura cum sua ratione formalī essentiali sine aliis rationibus modificantibus ipsam, non possit autem manere sub ratione alicuius modi, sine primaria ratione essentiali tali entitati; et consequenter fit, ut nec modus possit manere sine tali re quam modificat, quia cum per se non constitut propria entitatem, essentialiter pendet ab entitate sui subjecti, et cum sit tantum modus, non inheret per alium modum, sed per se ipsum unitur; unde fit, ut in suo conceptu includat actualem unionem, et non tantum aptitudinalem.

SECTIO II.

Quænam mutatio fiat in quantitate, ut possit sine subjecto conservari.

4. *Difficultas gravis circa quantitatem separataam a substantia.* — Ad explicandum modum, quo sacramentales species sine substantia existunt, a quantitate incipimus, quæ est cæterorum fundamentum; nam de illa certius est, sine subjecto manere, quia in nulla substantia esse potest, ut in art. 1 D. Thom. satis probatum est; neque est aliud accidens quantitate prius, in quo ipsa subjecti possit, ut per se constat ex Philosophia; nec denique inter substantiam et accidens aliquod medium excogitari potest, quod sit quantitatis subjectum. Quocirca, cum de fide sit, accidentia in hoc sacramento manere sine subjecto, ut universa Ecclesia sentit, et Concilia citata definitiunt, quod saltem de tota collectione accidentium verum esse necesse est, ut supra diximus, maxima verificandum est de illo accidente, quod est primum, et reliquorum fundamentum, quod est quantitas. Cum ergo certum sit, quantitatem sine subjecto manere in eadem entitate numero quoad essentiam, et existentiam, ut dictum est supra, explicandum superest, quæ mutatio in ea sit necessaria, ut ita conservetur; id est, quæ re privetur, aut quid ei addatur, aut in fieri, quoad actionem et dependentiam per quam sic constituitur et conservatur, aut in facto esse, quoad modum per se existendi.

2. *Prima opinio circa illam.* — Prima sententia esse potest, nullam prorsus in ea mutationem intrinsecam fieri, neque privativam, neque positivam, neque in fieri, neque in factō esse; sed solum destrui subjectum, et inde quasi per extrinsecam denominationem dici manere per se sine subjecto; qui modus dicendi plures partes includit, quas omnes simul non invenio apud aliquem auctorem; et ideo oportet sigillatim de eis dicere. Primo itaque negat haec opinio, privari quantitatem aliquo reali modo, quem in subjecto suo habet, quia in subjecto nihil habet, nisi entitatem suam, id est, essentiam, et existentiam, quam Deus conservat, non conservando subjectum; sicut posset conservare tectum domus immutatum, destruendo fundamenta, et parietes; et tunc nihil positivum auferret a tecto, sed solum per destructionem aliorum diceretur conservare tectum, quasi per se, sine fundamentis, quibus nitatur. Dices, privari quantitatem inherenteria. Sed contra; nam etiam in praedicto exemplo posset dici tectum privari contactu, et sustentatione; sicut autem his verbis non significatur aliqua res intrinseca, qua tectum privetur, sed denominatio, et ad summum, quedam extrinseca causalitas, ita per illud verbum (inherenteria) nulla res denotatur intrinseca quantitati, sed cum existentia ejus connotatur subjectum, illam sustentans et conservans; dicitur ergo auferri inherenteria, ablato subjecto, non quia a quantitate tollatur aliquid praeter subjectum, sed quia illa denominatio seu connotatio tollitur; id est, quia illa existentia jam non conservatur ab eodem subjecto, in quo prius nitebatur.

3. Secundo negat haec opinio addi quantitati a subjecto separatae modum aliquem positivum, quo per se existat, sed a sola negatione subjecti sic denominari. Hoc opinatur Scot., dist. 42, quæst. 1 et 6; inclinant Richard., art. 1, quæst. 2; Palud., quæst. 1 et 3; Marsil., quæst. 9, art. 4, ad 4; indicat etiam Soto, dist. 10, quest. 2, art. 2; impugnat enim Cajet. contrarium sententem. Et D. Thom. hic, cum solum dicat accidentia conservari sine subjecto, divina virtute sustentante, nullum alium positivum modum ponere videtur. Et probatur, quia hic modus positivus, nec facile intelligi potest, neque est necessarius; nam ex præciso conceptu negationis subjecti et inherenterie satis denominatur accidens esse per se; non est ergo superflue multiplicandus hic modus; sicut anima

rationalis, cum separatur a corpore, per solam negationem unionis, seu informationis, dicitur per se esse, seu separata; nam licet aliqui censeant illi addi positivum modum subsistendi, tamen Scotus illum negat, et saltem probabilius est illum non accipere ratione separationis, sed eundem habere etiam in corpore, quia natura sua est res subsistens; ac denique, licet antea illo modo careret, et postea ex separatione resultaret, illud esset ex speciali ratione, quia anima natura sua conservatur separata, et ideo positive subsistit, et quasi se ipsam sustinet; quantitas autem non est nata ex se sic existere, sed tantum virtute agentis extrinseci separata durat; et ideo nullum intrinsecum modum requirit, sed solum extrinsecum influxum causæ agentis. Possumus autem in favorem hujus sententiae argumentari; nam hic positivus modus in quantitate videtur impossibilis, quia si talis modus adderetur quantitati, necessario futurus esset accidentalis; sed hujusmodi esse non potest: ergo. Major patet, tum ex principio fidei, quia in accidentibus Eucharistiae nihil substantiale manet, nec denuo ponitur præter Christum; tum etiam quia cum quantitas sit accidens, non est capax modi substantialis; neque e contrario substantialis modus separabilis est a substantia, quam adæquate respicit, non ut res distincta, sed ut modus tantum, ut a fortiori patet ex dictis in fine sectionis praecedentis. Minor autem patet, quia nullum potest esse accidens, cui ex natura sua repugnet inesse subjecto. Est enim hoc contra essentiam accidentis; huic autem modo intrinsecè repugnat inherere, quia cum sit modus per se existendi, habet quasi formale effectum directe et immediate actuali inherenterie contrarium; sicut e converso actuali inherenterie repugnat ut per se sit.

4. Tertio negat haec opinio mutari in quantitate actionem seu dependentiam, per quam in esse conservabatur, quod duobus modis defendi potest; primo conjungendo hanc partem simul cum praecedentibus, ut si concludatur, nullam in quantitate fieri mutationem; et in hoc sensu fundari debet, quia Deus eadem omnino actione, qua conservat quantitatem in subjecto, potest illam conservare sine subjecto, solum continuando eamdem actionem seu influxum; ergo nihil aliud est necessarium. Antecedens declaratur, altero e duobus modis: prior est, quia quantitas, præsertim si est in materia prima, non conservatur ab illa effective, sed tantum materialiter:

ergo solus divinus influxus sufficiens est in genere causæ efficientis ad conservandum quantitatem. Suppono enim, nullam aliam causam secundam efficientem per se intervenire in hac actione; ergo si Deus illummet influxum conservat, sufficiet ad quantitatem sine subjecto conservandam; miraculum solum in hoc consistet, quod ille influxus non est quantitati debitus, nisi in subjecto; Deus autem vult illum etiam extra subjectum dare; et juxta hunc modum nulla mutatio actionis, seu dependentiæ hic intervenit, nec positiva nec negativa. Alio modo declaratur ab aliquibus illud antecedens. Nam in omni re creata est intrinseca et essentialis dependencia a Deo, per quam solam potest sufficienter e nihilo educi, quia est vera creatio, et per eamdem solam potest similiter in esse conservari; quantitas ergo cum sit forma creata, habet hanc dependentiam essentialiæ a Deo, etiam cum inhæret subjecto, quamvis præter eam habeat aliam dependentiam non essentialiæ, per quam educitur de potentia subjecti, seu conservatur dependenter ab illo; ergo cum separatur a subjecto, sufficienter conservari potest per priorem dependentiam essentialiæ, absque ulla nova actione. Unde juxta hunc modum hic quidem non intervenit positiva mutatio, seu additio novi influxus, sed intercedit privativa mutatio, seu ablato illius actionis, qua conservabatur quantitas dependenter a materia, quasi per continuatam eductionem ex illa; repugnat enim esse actionem eductivam, ubi non est subjectum. Unde tandem fit (quod mirabile est) minori influxu, seu paucioribus actionibus conservari quantitatem sine subjecto, quam in illo.

5. Aliter vero principialis modus negandi specialem actionem novam, qua conservetur quantitas separata, insinuatur a Cajetan. hic; supponit tamen principium contrarium, quod secundam partem supra tractatam, scilicet quantitatii separatae addi positivum modum, quo per se existat, quo addito, dicit naturali modo posse quantitatem conservari, sicut ante conservabatur in subjecto per idem genus actionis, et dependentiæ, quia modus ille supplet vicem subjecti, et dat quandam substantialiæ vim quantitati; et ideo quamvis supernaturaliter accipiat illum existendi modum, tamen illo supposito (ait Cajetan.) naturaliter conservatur.

6. Quantitas a subjecto separata privatur modo positivo reali et intrinseco. — Dico primo, quantitatem separatam privari posi-

tivo, reali et intrinseco modo, quem in subjecto habebat, qui appellatur actualis inhærentia, seu modus unionis. In hac conclusione videntur consentire auctores citati in secunda parte præcedentis opinionis, et alii statim citandi, quia hæc inhærentia, vel unio non est in quantitate sola denominatio a subjecto, sed internus modus ejus; quod sic patet, quia in omni composito ex partibus, seu actu et potentia, realiter distinctis, præter entites partium seu componentium, unio est aliquid reale distinctum ab illis, et in utroque, vel altero eorum intrinsece existens; ergo idem dicendum est in hoc composito ex materia et quantitate; ergo talis modus unionis, ut minimum, esse debet intrinsecus quantitati, sive alias corresponeat in materia, sive non; ergo necesse est quantitatem, cum separatur a subjecto, privari hoc intrinseco modo. Primum antecedens cum prima consequentia probatur, quia est omnium eadem ratio; positis enim in rerum natura, materia et anima, Verbo et humanitate, quantitate et substantia, non resultat compositum, nisi aliquid aliud addatur, nimis quod illa sint unita; ergo hoc addit aliquid præter unibilia, quod non potest esse, nisi in illis, vel aliquo illorum. Nec potest dici, solum addi intimam præsentiam et indistantiam eorum inter se, nam existente hujusmodi præsentia potest non esse unio, ut evidenter patet in Verbo et humanitate, et in Angelo intime existente in corpore, et eodem modo posset Deus ponere animam intime præsentem corpori et non informantem illud; et hoc discursu in materia de incarnatione probatum est, unionem hypostaticam esse aliquid ex natura rei distinctum a Verbo, et humanitate, et necessario esse in humanitate, cum non possit esse in Verbo.

7. Jam ergo probatur secunda consequentia, quia si modus unionis inter materiam et quantitatem non est in materia prima, seu substantia, necesse est, ut sit in quantitate; suppono enim hanc unionem non posse esse aliquam rem, seu formam habentem propriam entitatem omnino realiter distinctam ab utroque componente, seu unibili, sed tantum esse modum quemdam illorum, vel alterius eorum; tum quia est supervacaneum addere novam entitatem, cum modus hic sufficiat ad discursum factum; tum etiam quia ad uniadam illam formam requiretur alia unio; cum enim esset entitas distincta, esset separabilis ab utroque extremorum; tum denique, quia alias non immediate uni-

rentur talia unibilia inter se, sed in illo tertio; quod in præsente dici non potest, quia quantitas et substantia immediate uniuntur, sicut actus et potentia; de qua re legi possunt, quæ de unione humanitatis ad Verbum diximus in 4 tomo; nam quoad hoc habent præsentem proportionem. Si vero quis contendat, unionem hanc esse intrinsecum modum in subjecto ipso seu materia, esto hoc ita sit, non propterea negari potest consequenter, etiam ex parte quantitatis esse modum ipsi intrinsecum, tum quia, non repugnat, uniones quasi partiales esse in utroque componente, quando utrumque mutabile est; hac enim sola ratione in Verbo divino negatur partialis unio, quia immutabile est, et novi modi incapax; hic autem utrumque componentium est mutabile, neque est major ratio, cur in materia hic modus sit intrinsecus, quam in quantitate; tum etiam quia quantitas magis pendet a substantia, quam e converso; ergo hæc unio, quæ est cum dependentia, et ideo inhærentia dicitur, magis esse debet in forma, quæ pendet, quam in subjecto, a quo pendet. Denique, quia unio formæ ad subjectum fit per actionem magis intrinsecam ipsi formæ, quam subjecto; hic autem quantitas est forma accidentalis substantiæ; est ergo illi intrinsecus modus unionis, seu inhærentia ad substantiam.

8. Atque hinc evidens relinquitur ultima illatio, quia implicat contradictionem, destruicto altero unibilium manere unionem; destructa ergo substantia non manet in quantitate unio, quam cum illa habebat; quid autem hic modus sit, non spectat ad hunc locum explicare, nam commune est omnibus accidentibus, imo et omnibus unionibus; et ideo, ut supra dixi, quæ de unione ad Verbum tractavi, applicari possunt ad reliquas, proportione servata; ostendi autem, hunc modum non esse relationem secundum esse, sed modum absolutum, quamvis per modum relationis explicari solet, propter dependentiam, quam habet non solum a subjecto, sed etiam ab altero extremo, cum quo fit unio, propter quod fortasse ab Scoto vocatur relatio extrinsecus adveniens. Qui tamen sine causa dicit, hanc inhærentiam quantitatis pertinere ad prædicamentum passionis; passio enim consistit in fieri, seu in actuali mutatione subjecti; hæc autem inhærentia habet esse permanens et in facto esse, et ad illud potius terminatur actio, seu passio unitiva, quamvis in accidentibus, quæ connaturali

modo fiunt, hæc actio non sit distincta ab illa, qua fit ipsam entitas formæ, quæ unitur; hic ergo inhærentia modus, prout est in quantitate, ad prædicamentum quantitatis revocatur, quia spectat ad formalem causalitatem; et idem est, proportione servata, in cæteris accidentibus; in communi vero ad nullum prædicamentum spectat, sed est veluti transcendens, quod pluribus prædicamentis commune est. Ad fundamentum autem contrariæ partis præcedentis opinionis jam responsum est, falsum esse, quod sine probatione assumit; exemplum autem illud de parietibus et tecto non est simile, tum quia ibi non est formalis et intrinseca unio, sed localis tantum propinquitas, et contactus; tum etiam quia ibi non est propria causalitas intrinseca, sed solum resistentia quædam, qua unum impedit aliud, ne a suo loco illud depellat; quod si est aliqua causalitas effectiva, tantum erit respectu illius Ubi, in quo tectum detinetur, et hanc necesse est mutari, mutato sustentante, et per alterius efficientiam suppleri.

9. *Probabile est quantitatem separatam recipere modum positivum quo per se existat.* —

Dico secundo: probabile est quantitatem, quæ separata conservatur, positive mutari recipiendo modum per se essendi, actuali inhærentiæ repugnantem. Hanc conclusionem dico tantum esse probabilem, quia demonstrari non potest; et opinio Scoti non difficile posset defendi; hæc tamen mihi magis probatur, quia videtur esse opinio D. Thom., art. 4, ad 4; dicit enim, in quantitate separata esse novam compositionem ex esse, et quod est, ubi non loquitur de compositione de esse et essentia, quia hæc etiam erat in quantitate inhærente; item quia indicat, hanc compositionem advenire ipsi existentiæ; non potest autem intelligi compositio, nisi addatur aliquid, quod cum præexistente compositionem faciat. Unde art. 2, ad 4, dicit, divinitus dari accidentibus, ut per se sint; et in 4, dist. 12, quæst. 4, art. 4, quest. 3, dicit dari quantitatii, ut per se subsistat; et ita explicitant et defendunt Cajet. hic; Ferrar., 4 contra Gent., cap. 66; Richard., art. 44, pag. 295. Rationes, quas Cajetanus adducit, sunt ad explicandam necessitatem, et utilitatem hujus positivi modi ex effectibus ejus; et omnes huc tendunt, quod posito hoc modo, quantitas naturaliter conservabitur separata; sine hoc autem modo erit violenter. Rursus, posito hoc modo, absque novo miraculo poterit sus-